

ЗОРАН ЂЕРИЋ

ПОЕЗИЈА И ДРУГЕ ВРЛИНЕ

ПОЕЗИЈА И СЛОБОДА

Поезија нема епску
ширину и веродостојност,
али има лирску
висину, односно узвишеност,
па може, попут
историјског романа, да
представља таленат
и снагу, уз то, не губи
ни симболичко
значење.

Догађај се збио
почетком фебруара,
1839. године, један
млади официр, анимиран
врућим патриотизмом,
сусрео се са пријатељем,
који је, стицајем
историјских околности,
постао његов непријатељ.
Сусрели су се, дакле, на
различитим, зараћеним
странама. Уместо да
размене метке
или ударце сабљама,
одлучили су да скину

униформе, одбаци
оружје и крену на
заједничко путовање
које више неће бити
ни налик на
ратовање...

Овај искрени гест
пријатељства
два војника
једни су протумачили као
издајство, а други
као слободу,
револуционарно
братство,
велика романтичарска
осећања, која су
исијавала
у то време.
Да ли су то, онда, била херојска
или кукавичка времена?

Песник не може да интервенише
у историју,
али може да разуме херојско
време и потребу
да се хероји уздижу а слабићи
страдају,
да се једни хвалишу победама, а
други својим
поразима.
Овде је песник поражен
од других
конкурената на истину, јер
он је само
преводио својих осећања,
која нису увек
и осећања читаве нације.

* * *

Најстарија од свих борби је
борба против непријатеља,

непријатеља и непријатеља,
а када њих више нема, тај
разлог није укинут,
и даље га испуњава и
обнавља непрестаност.
Историја нас подсећа на
тај усуд, на понављање, а
поезија се одједном налази
на супротној страни – у
контрареволуционарној
мисији – не желећи да буде
против,
не прихватајући позив
на побуну,
јер,
велике несреће су
скоро уништиле наду,
а без ње
нема поезије,
ни живота, уосталом.
Без жеље да евоцира
дубоко
мешање и бројне
ставове који су се појавили
у новинама и војним
извештајима, песник ће
пре пригрлити тишину,
неголи што ће запевати
о смрти, или о победи
новог над старим.

Љубитељи тираније
ће бити разочарани,
одузеће му не само главну
већ и споредну улогу, па
као и свет око себе
и песника ће претворити
у ништа.

ПОЕЗИЈА И ГЛУМА

Песник није био
глумац,
барем не у почетку,
али, временом,
морао је и ту
вештину да савлада.

Глумац је изговарао
туђе
стихове, глумио да је
песник, и био је то
– у очима
публике, која није знала
да ли су речи које чују
његове или туђе, из
његових
уста.

Глумац је могао
да каже све
и да, притом,
не верује
у то што је рекао.
Најчешће
и није веровао,
а када би
поверовао,
мада је то било
заиста ретко,
онда би га
сматрали лудим,
јер би умислио
да је неко други,
да је нешто
што није био
и никада неће
ни бити.
Односно,
он је то био,
или је само
веровао да јесте,

док је те речи
изговарао, док
је тумачио грађу,
док је
веровао да је он
исто што и
његов лик,
а не да су то све
само реплике,
туђе,
у одређеном
комаду,
било да је у питању
трагедија (чешће)
или комедија
(ређе).
Тако је и он
постајао
комичан
или трагичан.
Најчешће
обоје
истовремено.

Поезија и глума,
иако су истог
рода,
разликују се
по много
чему.
По првенству,
зна се,
у почетку је
била реч,
а глума,
иако води
порекло
од древних
ритуала,
ипак је дошла
касније,
као пратња,
или потреба

да се оно
што је написано
(или сачувано у
сећању) још једном
понови, у неком
другом простору,
неким другим
језиком и другој
публици.
Поезија је настала
у самоћи,
али има потребу
за другим,
а глума,
без тог другог,
она
је
бесмислена.

ПОЕЗИЈА И ЦРНА РУПА

стојиш поред црне рупе
у њу загледан
и шта видиш?

у страху да не/закорачиш
у њу

у страху да не/упаднеш
у њу

не видиш ништа
ништа не видиш

а да имаш мало више
куражи
могао би да видиш
најпре колика је та
црна рупа
мала
или
велика

а да имаш мало више
знања
морао би да знаш
да је црна рупа место
у коме је простор-време
бесконечно закривљено
да црна рупа врши
гравитациони утицај
на оближње објекте
па и на тебе
(јер у овом случају
ти ниси субјект)

а да си знао како на светлост
утиче гравитација
и да постоји тако снажно
гравитационо поље
па му ни светлост не може умаћи
знао би да су црне рупе

последњи стадијум
еволуције звезда
и да их
ту доле
нема
и да слободно можеш
закорачити у то што видиш
као и у оно што не гледаш
јер то
сигурно
није црна рупа

не бој се да закорачиш
у то што је пред тобом
јер ти ниси
ни црвени џин
ни бели патуљак
а ниси ни свестан
кад колабирају
и експлодирају
звезде
као супернове
у једну тачку
нула запремине

и даље се плашиш
да закорачиш
или да искорачиш
из себе (а то је
посебно питање)
а могуће црне рупе
најближе црне рупе
су далеко/високо
не видиш да ли
ротирају
или не ротирају
да ли су
електрисане
или нису
то не значи
да су оне
у хаосу
напротив

оне су по свему
савршене
и не мењају се
(тако је тврдио
Хокинг) а то је
покушала да
оспори ентропија
(мера за неред)
рачунајући да материја
која улази у рупу
мора нешто да
потисне поремети
мора да изазове
температуру
и зрачење

а потом је доказано
да честице које
емитује црна рупа
не потичу
из хоризонта догађања
већ из његове
непосредне близине
а те краткотрајне
виртуалне честице
или античестице
које покушавају
да побегну из црне рупе
у ствари упадају у њу
она их је ослободила
само да би се удаљеном
посматрачу учинило
да их је и емитовала

ту настаје тзв. парадокс
црне рупе
јер ако у њој нешто
нестаје
или настаје
свеједно
да ли је то онда
материја
или енергија

или шта већ доказују
математичке
теорије и једначине

*

и даље стојим пред својом
црном рупом
иако знам да оне нису
могуће на земљи
него само у космосу
ова рупа је мој хоризонт
очекивања и догађања
иако сам на дистанци
од њеног центра
несигуран да ли
радијална координата
има вредност 0
јер не знам да ли је
црна рупа у облику
сфере
и да ли сам ја
тело са њене површине
која представља
хоризонт догађања
али знам да се
не могу одупрети
њеној гравитацији